

Institute of Folklore „Marko Cepenkov”,
„Ss. Cyril and Methodius“ University - Skopje

International Scientific Conference

“ECOANTHROPOLOGY: BETWEEN MAN AND ENVIRONMENT”

Skopje, 30.5.-1.6.2023

ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков”,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје

Меѓународна научна конференција

„ЕКОАНТРОПОЛОГИЈА: ПОМЕЃУ ЧОВЕКОТ И ОКОЛИНАТА“

Скопје, 30.5.-1.6.2023

Organizing committee

Lidija Stojanović, Institute of Folklore “Marko Cepenkov”, Skopje

Suzana Marjanić, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb

Goran Đurđević, Beiwai College at Beijing Foreign Studies University (BFSU), China

Kristina Dimovska, Institute of Folklore “Marko Cepenkov”, Skopje

Emilija Apostolova Chalovska, Institute of Folklore “Marko Cepenkov”, Skopje

Andžela Gruber, secretary

Организациски одбор

Лидија Стојановиќ, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје

Сузана Марјаниќ, Институт за етнологија и фолклористика, Загреб

Горан Ѓурѓевиќ, Колеџ Беиваи на Универзитетот за странски студии во Пекинг, Кина

Кристина Димовска, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје

Емилија Апостолова Чаловска, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје

Анџела Грубер, секретар

Impressum

Publisher / Издавач

Institute of Folklore “Marko Cepenkov”, “Ss. Cyril and Methodius” University – Skopje

Editors / Уредници

Lidija Stojanović, Suzana Marjanić and Goran Đurđević

Skopje, 2023.

Contents / Содржина

INTRODUCTION	5
ВОВЕД	5
PROGRAMME / ПРОГРАМА.....	7
List of Sessions / Список на сесии	8
ABSTRACTS – KEYNOTE LECTURES	12
ABSTRACTS (DIVIDED PER SESSIONS)	14
Session I / Прва сесија:.....	15
Session II / Втора сесија:	20
Session III / Трета сесија:	25
Session IV / Четврта сесија:	29
Session V / Петта сесија:	34
Session VI / Шеста сесија:	40
Session VII / Седма сесија:.....	45
Session VIII / Осма сесија:.....	50
Alphabetical list of participants / Список на учесници:	55

INTRODUCTION

Two intellectual turns are relevant in South East Europe: the first one is posthumanism, a move to de-center the liberal human subject in relation to other machines, objects and systems, and the other - a growing dissatisfaction and doubt about the accuracy and public appeal of stories of nature's decline under the impact of modern societies. This year's international conference organized by the Institute of Folklore "Marko Cepenkov" will discuss both positions through the approaches offered by ecological anthropology, derived from environmental anthropology and cultural ecology. Studies under the discipline are concerned with the ethnoecologies of indigenous populations. Long-term ecological knowledge of an indigenous group can provide valuable insight into adaptation strategies and dynamics between culturally important species and human. Posthumanism rejects various assumptions of human dogma (anthropological, political, scientific), trying to change the nature of thinking about what it means to be human. This requires not only the decentering of man in several discourses (evolutionary, ecological, technological), but also the examination of these discourses with the aim of revealing the inherent humanistic, anthropocentric, normative notions of humanity. On the other hand, the practices and increasing challenges in implementation of sustainable development goals could be analyzed in the context of contemporary everyday life.

ВОВЕД

Две интелектуални насоки се присутни во Југоисточна Европа: 1. постхуманизам, потег за децентрирање на либералниот човечки субјект во однос на другите машини, објекти и системи, 2. растечко незадоволство и сомнеж во точноста и јавната привлечност на приказните за падот на природата под влијание на модерните општества. Овогодинашната меѓународна конференција во организација на Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ ќе ги дискутира двете позиции преку природите кои ги нуди еколошката антропологија, произлезена од енвайроменталната антропологија и културната екологија. Студиите во оваа дисциплина се занимаваат со етноекологијата на автохтоните заедници. Долгорочното еколошко знаење на една заедница може да даде придонес кон стратегиите на прилагодување и динамиката на културно важните врсти и човекот. Постхуманизмот ги отфрла различните претпоставки на човечките догми (антрополошки, политички, научни), обидувајќи се да ја измени природата на мислењето околу тоа што значи да се биде човек. Тоа бара не само децентрирање на човекот во повеќе дискурси (еволуциски, еколошки, технолошки), туку и испитување на тие дискурси со цел – откривање на инхерентни хуманистички, антропоцентрични, нормативни поими на хуманоста и концептот на човечното. Од друга страна, практиките и апсурдните предизвици во спроведувањето на целите за одржлив развој би можеле да се анализираат во контекст на современото секојдневие.

PROGRAMME / ПРОГРАМА

Day I / Прв ден

Tuesday / Вторник, 30.05.2023

10,15	Opening ceremony / Отворање на конференцијата (EN) (L. Stojanović, G. Đurđević, S. Marjanić)
10,30 - 11,30	Keynote speech I (EN) Bojan Baskar - Opening the Humanities to Non-Humans
11,30 - 12,45	Session I / Прва сесија (EN)
12,45 - 13,30	Lunch break / Пауза за ручек
13,30 - 14,45	Session II / Втора сесија (EN)
15,00	Closing of the first day / Затворање на првиот ден (EN)

Day II / Втор ден

Wednesday / Среда, 31.05.2023

10,30 - 11,45	Session III / Трета сесија (МК)
12,00 - 12,45	Lunch break / Пауза за ручек
12,45 - 14,00	Session IV / Четврта сесија (МК)
14,00 - 15,15	Session V / Петта сесија (BCHS)
15,30	Closing of the second day / Затворање на вториот ден (МК/BCHS)

Day III / Трет ден

Thursday / Четврток, 01.06.2023

10,30 - 11,45	Session VI/ Шеста сесија (EN)
12,00 - 12,45	Lunch break / Пауза за ручек
12,45 - 14,00	Session VII/ Седма сесија (EN)
14,00 - 15,15	Session VIII/ Осма сесија (EN)
15,30 – 16.30	Keynote speech II (EN) Martina Topić - Why we need Ecofeminism?
16,30	Closing of the Conference / Затворање на конференцијата (EN) (L. Stojanović, G. Đurđević, S. Marjanić)

Conference languages: EN – English, MK – Macedonian, BCHS – Serbian / Croatian / Bosnian

List of Sessions / Список на сесии

Session I / Прва сесија	Ecosophy (chair: Uroš Đurković)	(EN)
	Andrija Filipović, Faculty of Media and Communications (Serbia): Yugoslav Petromodernity and the Design of Plastic Animal Toys	
	David Bartosch, BNU Zhuhai (China): The Problem of Technology from the Perspective of Philosophical Eco-Anthropology	
	Ivana Nikolić, University of Zadar (Croatia): Ethical Issues and Environmental Hermeneutics of the Anthropocene	
	Tatjana Miljovska, Independent researcher (North Macedonia): Eco-Enlightenment and Peace Movement	

Session II / Втора сесија	Environmental or Ecological History (chair: Andrija Filipović)	(EN)
	Elżbieta Wesołowska, Adam Mickiewicz University (Poland): An Ancient Man in a Mythical Environment	
	Monika Kluskiewicz, Adam Mickiewicz University (Poland): Nature in Statius' <i>Thebaid</i>: the Victim or the Perpetrator?	
	Matija Vinković, Croatian Catholic University (Croatia): Župne spomenice kao izvori za istraživanje povijesti okoliša dugog 19. stoljeća	
	Јасминка Ристовска Пиличкова, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје (Македонија) / Jasminka Ristovska Piličkova, Institut za folklor „Marko Cepenkov“, Skopje, (Makedonija): Антропоцентричност на Arbor mundi и Axis mundi / Antropotsentričnost na Arbor mundi i Axis mundi	

Session III / Трета сесија	Eco-Anthrosophy / Еко-Антропозофија (chair: Emilija Apostolova Čalovska / модератор Емилија Апостолова Чаловска)	(MK)
-------------------------------	--	------

Иван Џепароски, Филозофски факултет, Скопје (Македонија) / Ivan Džeparoski, Filozofski fakultet, Skopje (Makedonija): Енвиронменталната естетика и флора-критиката / Environmentalnata estetika i flora-kritikata
Дејан Донеv, Филозофски факултет, Скопје (Македонија) / Dejan Donev, Institut za filozofija (Makedonija): Во обид за отфрлање на антропоцентризмот ... / Vo obid za otfrlanje na antropocentrizmot ...
Кристина Димовска, Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје (Македонија) / Kristina Dimovska, Institut za folklor „Marko Cepenkov“, Skopje (Makedonija): Метафоричноста на анабазичното и катабазичното движење низ виртуелниот простор (примери на симболичка смрт во видеоигрите) / Metaforičnosta na anabazičното i katabazičното dviženje niz virtuelniot prostor (primeri na simbolička smrt vo video-igrите)

Session IV / Четврта сесија	Ecofolkloristics and Ecopedagogy / Екофолклористика и екопедагогија (chair: Kristina Dimovska / модератор Кристина Димовска)	(МК)
	Анџела Грубер Ташковска, Гете Институт, Скопје (Македонија) / Andžela Gruber Taškovska, Goethe Institut Skopje (Makedonija): Емпатијата и Градбената жртва во македонскиот фолклор / Empatijata i Gradbenata žrtva vo makedonskiot folklor	
	Ели Луческа, Институт за старословенска култура, Прилеп, (Македонија) / Eli Lučeska, Institut za staroslovenska kultura (Makedonija): Светителските средби со животните – исконско единство со природата / Svetitelskite sredbi so životnite – iskonsko edinstvo so prirodata	
	Лени Фрчкоска, (докторанд на УКИМ, Македонија) / Leni Frčkoska, (doktorand na UKIM, Makedonija): Просторот вон регулацијата како простор за развој на женската еманципација во фолклорот / Prostorot von regulacijata kako prostor za razvoj na ženskata emancipacija vo folklorot	

Трајче Стојанов, Универзитет Гоце Делчев, Штип (Македонија) / Trajče Stojanov, Univerzitet Goce Delčev, Štip (Makedonija): Стоицизмот и Пол Фреир како темели на една современа Екопедогогија / Stoicizmot i Pol Freir kako temeli na edna sovremena ekopedagogija
--

Session V / Петта сесија	Ecocriticism and History / Екокритика и историја (chair: Sani Sardelić / модератор: Сани Сарделиќ)	(BCHS)
	Hrvoje Petrić, University of Zagreb (Croatia): Forest in the Coastal Part of the Habsburg Military Frontier in the 18th and 19th Centuries	
	Ivanka Buzov, Anita Lunić, Darija Ivošević, Sveučilište u Splitu (Hrvatska): Partnerstvo kao poželjan oblik odnosa čovjeka i prirode - Kritička analiza socijalne ekologije Muraya Bookchina	
	Branislav Oblučar, Sveučilište u Zagrebu (Hrvatska): Politika iz zraka, šume i vode – ekokritičko čitanje romana <i>Brod za Issu</i> Roberta Perišića	
	Јасмина Мојсијева Гушева, Институт за македонска литература, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје (Македонија) / Jasmina Mojsieva Guševa, Institut za makedonska kniževnost (Makedonija): Животните во македонската поезија толкувани од екокритичка перспектива / Životnite vo makedonskata poezija tolkuvani od ekokritička perspektiva	
	Ante Batistić: Faculty of Philosophy and Social Sciences in Zagreb (Croatia): A Short Ecohistorical Contribution: Ecological Movement in the Socialist Republic of Croatia from 1979 to 1990	

Session VI / Шеста сесија	Ecocinema and ecoart (chair: Koraljka Meštrović)	(EN)
	Grażyna Gajewska, Adam Mickiewicz University (Poland): Between Social Injustice / Poverty and Environmental Injustice. Film Representations of the Problem	
	Iva Leković, University of Arts Belgrade (Serbia): Environmental Concerns in Selcen Ergun’s Film <i>Snow and the Bear</i>	

Jadra Ryle, Independent researcher (UK): Flowers of the Earth: Fluidity and Ecofeminism in Hilma af Klint's Watercolours
Leopold Rupnik, Independent researcher, (Croatia): Queer and the Production of Otherness in Traditional Slaughter in Denis Butorac's <i>Homesick</i>

Session VII / Седма сесија	Worlds-more-than-Humans: Animals, Plants and Extraterrestrials (chair: Jadra Ryle)	(EN)
	Koraljka Meštrović, Independent researcher (Croatia): Bugs in Space: Why Human Beings Perceive Extraterrestrials as Pests?	
	Marija Geiger Zeman, Institute of Social Sciences Ivo Pilar (Croatia); Martina Topić, Leeds Beckett University (UK); Gabrielle Round, Institute of Social Sciences Ivo Pilar (Croatia): Becoming a Vegan: Understanding Vegan Identities and Vegan Biographies	
	Sani Sardelić, Korčula Town Museum (Croatia): The Space between Plants and People	
	Suzana Marjanić, Goran Đurđević: Eco/feminism and Climate Change, the Anthropocene, the Capitalocene, or on Livestock Farming Being One of the Biggest Factors in Greenhouse Gas Emissions	

Session VIII / Осма сесија	Econarratives and Narration (chair: Leopold Rupnik)	(EN)
	Zhilong Yan, Aixin Zhang, Shanghai Theatre Academy, (China): Totemism, Religion and Mental Illness: The Ancient Wisdom to Improve Modern Neuropathology	
	Emilija Apostolova Čalovska: Institute of Folklore "Marko Čepenkov", Skopje (Macedonia): Building Materials and Construction Techniques of the 19th Century Revival Religious Architecture in Macedonia: from Nature and towards It	
	Uroš Đurković, Institute for Serbian Culture Priština – Leposavić (Serbia): Ecoanthropology of Travel Writing and The Promise of Beauty: Rastko Petrović's <i>Africa</i>	
	Lidija Stojanović, Institute of Folklore "Marko Čepenkov", Skopje (Macedonia): Ecoanthropology and Folkloristics	

ABSTRACTS - KEYNOTE LECTURES

Bojan Baskar

University of Ljubljana (Slovenia)

Opening the Humanities to Non-Humans

The lecture will focus on animals as arguably the most consequential category of non-humans for the humans themselves. Attempting to avoid the traps of antihumanism and posthumanism, we propose *inclusivity* instead: opening the space for animals (as well as all other non-humans) without aiming to negate or reject our disciplines, which bear the notion of the human in their very name (*humanities, anthropology*) and which have been built on the concepts of classical humanism. In the current anthropology, this approach is increasingly being adopted, and the lecture will offer a brief overview and assessment of some approaches (French ethno-ecology, Descola, multispecies ethnography, and so forth).

Martina Topić

Leeds Beckett University, London, (United Kingdom)

Why we need Ecofeminism?

Eco anthropology discusses the relationship between humans and nature, and ecofeminism has a central role in this endeavour because the theory first and foremost, discusses human oppression of nature that is dominated in large part also by advances in technology and the anthropocentric policies of using nature and the planet for the sole benefit of humanity. This view is not just exclusionary regarding other life on the planet, living and non-living but also short-sighted because the planet is struggling with the relentless exploitation of resources. At the heart of ecofeminism, is the notion of domination rooted in patriarchy and a view that oppression starts with the domination of humans over the planet, which then spreads to the domination of one another or the domination of men over women, and older men over younger men, the domination of white race over indigenous populations in various parts of the world, racism in multicultural societies, classicism, etc. Whilst ecofeminism has many forms and not everyone can agree with everything some ecofeminists argue, its central tenet of the domination of humanity over the planet and the domination of some humans over other humans (be it gender, class or race) as well as the notion that women have a particular role in environmentalism and this domination, stands and can help explain and argue not just for wider equality but also for the end of domination as a whole.

ABSTRACTS (DIVIDED PER SESSIONS)

Session I / Прва сесија:

Ecosophy

(chair: Uroš Đurković)

Andrija Filipović

Faculty of Media and Communications, Serbia

Yugoslav Petromodernity and the Design of Plastic Animal Toys

There was a certain petromodern pedagogy at work in the production of relations between plastics, animals and humans. First, there was the naturalization of fossil fuels extraction and exploitation. These processes were produced as necessary for the (petro)modern Yugoslav society to exist, as individuals and society at large came to depend on fossil fuels and its products in their everyday life. People's everyday lives were changed to accommodate the introduction of plastics and other petrochemical products so much so that many of these had become taken for granted, an invisible background upon which practices of production and consumption unfolded unhindered. But that taken-for-grantedness came to be through a certain education of senses – production of relationality between body and plastics, where the body became habituated to the materiality of petrochemical products. Bodily habituation to petrochemical products occurred through aestheticization, as plastics were used as material for production of all sorts of toys, in particular animal toys which were designed to be cute. Cuteness as an aesthetic category became a technology for naturalization of fossil fuel exploitation through making plastics a desired material for the production of toys. Cuteness – but petromodernity in general too – produced, by its very structure, a particular kind of relation toward non-human animals. Cuteness projected relations of power in which the object is thingified and cast as utterly powerless. The cuteness of plastic animal toys as a pedagogical tool produced asymmetrical relations between human and non-human animals, where nonhuman animals were produced as utterly powerless objects to be exploited for extraction of value. The petromodern Yugoslav subject thus (re)produced itself through relations of extraction and exploitation toward non-human animals and nature producing conditions of possibility for the postsocialist necroecologies to appear and be lived today.

Keywords: Yugoslavia, petromodernity, plastics, animals, toys

David Bartosch

BNU Zhuhai, China

The Problem of Technology from the Perspective of Philosophical Eco-Anthropology

The German-speaking tradition of philosophical anthropology (Philosophische Anthropologie) has developed a conception of technology which provides a foundation to explain the growing discrepancy between what has been labeled the biosphere (Suess 1875) and, on the other hand, the noosphere (Vernadsky 1924). In my contribution, I will reflect on these ideas, which can be traced back to Aristotle and other Greek thinkers and the German Enlightenment thinker Johann Gottfried Herder (1744–1803), in view of Ervin Bauer's (1890–1938) energetic principle of theoretical biology and its enhanced understanding in the works of the Hungarian solar astronomer, biologist, and quantum physicist Attila Grandpierre (b.1951).

Keywords: philosophical eco-anthropology

Ivana Nikolić

University of Zadar, Croatia

Ethical Issues and Environmental Hermeneutics of the Anthropocene

The Anthropocene is a term that has emerged recently in science, especially in philosophy and anthropology, as a description of a new epoch in which human activity dominantly shapes nature. However, many ethical issues occurred as a reflection of the consequences that are visible in the environment. Environmental hermeneutics is important with its insight that our relationship with nature is not just purely scientific; it is also shaped by ethical and cultural factors, meaning that our gaze on the environment is affected by interpretive frameworks and our values. In the context of the Anthropocene, we must question our activities through environmental hermeneutics to understand how this new epoch affects social and cultural change, which is also necessary for modern research in Anthropology.

Keywords: environmental hermeneutics of the Anthropocene

Tatjana Miljovska

Independent researcher, Macedonia

Eco-enlightenment and Peace Movement

Analyses of some of the more complex cultural and socioanthropological factors and causes of the current deep crisis has conclusively shown that fundamental changes in society, our habits, culture in general, and the whole system are required to resolve the issue. But due to the fragmentation of society and human beings in all spheres and acts, the critical mass for change has not been reached. In addition, the materialist-consumerist culture and lifestyle dull people and breed passivity, while technology creates a comfort-seeking addiction.

Physicality and separate existence (individuality), conceptuality are forced, on the other hand, the soulfulness, heart feeling, spirituality and unity are suppressed in the background. Too much imbalance exists on many grounds. That's the culture of globalism as the neoliberal political imaginary's core idea-force in world governance!

The multiple crises of today are an extension of the spiritual crisis and the result of decades of careless, selfish, greedy, and violent human behavior. That is why care, empathy, solidarity, peace, and harmony are the threads that will weave the unification of different layers of society, sectors, and ecologies into one movement and develop a current in the opposite direction. When we harmonize ourselves with nature, we renew our vitality. A simple life inspired by the beauty of nature (mountains, lakes, woods) provides us joy, which is sorely needed in our effort to deal with multifaceted crisis and save the planet, society, and the soul. Eco-enlightenment is the reawakening of the human being-in-becoming to its capacity for growth in unity with other species, nature, and the wilderness. Peace, goodness, and harmony are the core values of the ecospirit.

Well-established peace for positive changes in society is the inner peace that we realize when we transform our energy and reside in the innermost dimension of our being.

Keywords: spiritual crisis, social crisis, ecological crisis, health crisis, harmony, ecoenlightenment, Peace Movement

Session II / Втора сесија:
Environmental or Ecological History
(chair: Andrija Filipović)

Elżbieta Wesołowska

Adam Mickiewicz University, Poland

An Ancient Man in a Mythical Environment

In Greco-Roman mythology, and also in the literature of ancient Greece and Rome, we have many very diverse relationships between man and his environment seen and felt magical.

Here are some examples, among many others:

1. Daphne fleeing Apollo's unwanted advances finds help from a laurel tree. She becomes itself.
2. Niobe punished by being turned into a weeping boulder, but at the same time placed on a high mountain top, is it isolation and condemnation of existence as part of nature, or is it a mocking apotheosis?
3. The cruel ones are often likened to the children of wild beasts or the offspring of hard rocks. There are many more such examples, but we will also add hybrids, mythical human-animal compositions, i.e. beings at the junction of both worlds.

The ancient Greeks distinguished 4 categories of these creatures depending on the arrangement of human and animal elements. I will present an attempt to show the role of the mother, father or wet nurse, in endowing these creatures with a usually wild and unbridled, and even cruel character.

I will try to hypothesize who is the carrier of callousness, savagery, or cruelty in the case of hybrids as well as in quite frequent descriptions of human cruelty or callousness, in which the animal world plays a significant role.

Keywords: Hybrids, cruelty, motherhood, savagery, animals, human beings.

Monika Kluskiewicz

The Adam Mickiewicz University in Poznan (MA Student), Poland

Nature in Statius' *Thebaid*: the Victim or the Perpetrator?

The complex attitude of ancient people towards the environment is reflected in their literature. Nature in the *Aeneid* is depicted as simply providing the foundation upon which one day the city of Rome will stand and in consequence a thing to be tamed and conquered, whereas in Ovidian *Metamorphoses* it remains an invincible force, fiercely resisting man's attempts at containing it. This presentation explores the idea further by analyzing the active role of the environment in Statius' *Thebaid*. On one hand, nature is portrayed as a witness and a victim of the tragic events. Eventually it even strikes back in protest of the destruction brought upon it by humans. However, due to its inherent corruption it also allows evil to thrive and it is partially responsible for perpetuating the cycle of violence that haunts the citizens of Thebes. This elevates the status of the environment from a simple setting of the story to a complex character. It is a testament to the author's awareness of the interrelationship between humans and the places they inhabit.

Keywords: Latin literature, space studies, Statius, *Thebaid*, nature

Matija Vinković

Croatian Catholic University, Croatia

Župne spomenice kao izvori za istraživanje povijesti okoliša dugog 19. stoljeća

Župna spomenica (lat. *liber memorabilium*) je knjiga, zbirka važnijih događaja i fenomena jedne župne (katoličke) zajednice. Na primjeru spomenica Garčinskog dekanata u istočnoj Slavoniji (župe Garčin, Svilaj, Klakar, Trnjani i Oprisavci), autor kroz prizmu katoličkih svećenika analizira najvažnije demografske, zdravstvene i klimatske fenomene zabilježene u župnim spomenicama s kraja 19. i početka 20. stoljeća.

U izlaganju, posebna pozornost je usmjerena na tri zasebna fenomena: demografske promjene, epidemije i praćenje poljoprivrednih prinosa.

U okviru praćenja demografskih promjena, prikazan je slučaj Ivana Beckera, svećenika u Trnjanima, koji sredinom 1930-ih analizira župne matice krštenih i umrlih stvarajući opsežan pregled demografskih promjena unutar sela njegove župe. Iste demografske promjene župnik Becker promatra u svjetlu društveno-političkih kretanja, kao i općih poljoprivrednih prinosa te vremenskih nepogoda.

U slučaju pojave zaraznih bolesti i epidemija, analizirani su izvještaji garčinskih župnika koji u drugoj polovici 19. te početkom 20. stoljeća iz prvoga lica prate pojave pojedinih zaraznih bolesti poput kolere, trahoma i španjolske gripe o kojima donose vrijedne opservacije o načinu zaraze, inkubaciji i preboljenju pojedine bolesti.

Treća cjelina predstavljena u izlaganju usmjerena je prema poljoprivrednim prinosima u župi Klakar koju u periodu od 1900. godine, do kraja Prvog svetskog rata vodi župnik Martin pl. Kirchmayer. U ovome pregledu prikazan je poljoprivredni potencijal istočne Brodske Posavine s obzirom na poplave rijeke Save te klimatske uvjete i promjene poput suše, bolesti usjeva te intenzivnih padalina.

Uz prikazane fenomene, cilj ovoga izlaganja je upozoriti na postojanje do sada zanemarenih povijesnih izvora – župnih spomenica, te pozicionirati iste kao iscrpna vrela za istraživanje, ne samo povijesti okoliša nego i brojnih drugih mikrohistorijskih fenomena.

Ključne riječi: župna spomenica, povijest okoliša

Јасминка Ристовска Пиличкова

Институт за фолклор „Марко Цепенков“, Скопје, Македонија

Антропоцентричноста на Arbor mundi и Axis mundi

Arbor mundi или Дрвото на светот, е карактеристична слика на митопоетското сознание која ја овозможува универзалната слика на светот, кое во културолошка смисла кореспондира со прествата на *светото дрво* како симболичен субјект, кој го дефинира пространствениот живототворен аспект во односот човек - космос. Во прецепцијата на архаичниот човек светото дрво ја изразува космогониската претстава на универзумот на еден микрокосмички план. Во утврдувањето на врските помеѓу човекот и космичкиот поредок, на светотот дрво му припаѓа централистичката позиција како оска на светот Axis mundi кое во себе ги обединува трите подрачја на космосот: Долниот свет, Светот на живото пространство и Небесниот свод. На овој начин *космичкото дрво* станува парадигма на настанувањето на трихотимската структурална шема на космосот, изразувајќи го притоа вертикалниот космички модел и местотот на човекот во него. Како средишна фигура, пред се на вертикалниот космички модел, дрвото се смета за една од најраспространените метафори за *дрвото на светот*, иако не смее да се земе фактот дека тоа се јавува и како значително поразвиена митска формула означено како: *космичка оска* или *оска на светот*; *дрво на животот*, *дрво на плодноста*, *дрво на центарот*, *дрво на искачувањето*, *небесно дрво*, *дрво на сознанието*, а во некои варијанти и како *дрво на смртта*, *дрво на злото*, *дрво на подземниот свет*, *дрво на симнувањето* итн.

Во посочениот труд ќе се обидеме да дадеме основно објаснување и класификаци на овие појмови, во контекст на нивното значење и толкување во различни култури и учења, како едни од најзначајните архаични модели на светот и местото на човекот во него.

Клучни зборови: Axis mundi, Arbor mundi, космичко дрво, антропоцентричност

Session III / Трета сесија:

Eco-anthrosophy / Еко-антропозофија

(chair: Emilija Apostolova Čalovska / модератор Емилија Апостолова Чаловска)

Иван Цепаровски

Филозофски факултет, Скопје, Универзитет Св. Кирил и Методиј, Македонија

Енвиронменталната естетика и флора-критиката

Последните децении од минатиот век како и првите децении на сегашниот век донесоа во рамките на естетиката едно ново расудување, особено на планот на клучните идеи оформени во новонастанатата естетичка супдисциплина „енвиронментална естетика“ (Environmental Aesthetics) која денес доживува очигледен подем. Секако, прашањата што ги поставува енвиронменталната естетика се особено битни денес кога се наоѓаме пред еден енвиронментален предизвик за што подобро и што поуспешно зачувување на екосистемот и на убавините на нашата планета и на животната средина. Токму затоа целта на овој текст е да укаже на важноста на енвиронменталната естетика во рамките на естетиката и тоа во контекст на современата поезија и на нововоставената критичка метода на „ботаничката критика“ (Botanical Criticism), за која во мојот текст се дава предлог да се именува како „флора-критика“ (Flora-criticism).

Клучни зборови: енвиронментална естетика, еокритика, ботаничка критика, флоракритика, поезија

Дејан Донев

Филозофски факултет, Скопје, Универзитет Св. Кирил и Методиј, Македонија

Во обид за отфрлање на антропоцентризмот ...

Човековото однесување, како предмет на досегашната, пред сè антропоцентрична етика, генерално е истражувано строго и само во однос на другите луѓе и тоа почнувајќи уште од Аристотел, па се до деонтичката етика и конвенционализмот во последно време. Но проблемите на „новото време“ ја исфрлија на површина дисфункционалноста на биотичката заедница, како еден од најгорливите прашања на денешницата, од чијшто одговор, драматично, но вистинито, зависи и опстанокот на живиот свет во целост. Оттука, сите последици која оваа заедница ги трпи, директно или индиректно, се одразуваат и на самиот човек, па затоа потребно е иницирање и заземање на нови позиции кои ги прошируваат границите на антропоцентричната етика, со цел да се справат со проблемите кои се занемарени во традиционалниот пристап.

Клучни зборови: антропоцентризам, екоцентризам, биоетика, живот, човек.

Кристина Димовска

ЈНУ Институт за фолклор „Марко Цепенков“ – Скопје, Македонија

Метафоричноста на анабазичното и катабазичното движење низ виртуелниот просторот (примери на симболичка смрт во видео-игрите)

Два метеоролошки термини можат да ја откријат и да ја тестираат хипотезата за метафоричноста на движењето од горе-надолу, односно катабазично движење во и низ виртуелниот простор, и од долу-нагоре, односно анабазично движење во и низ виртуелниот простор во видео-игрите.

Како податливи за интерпретација се земени три примери: *Cursed Mountain*, *Kholat* и *The Call of Cthulhu*. Во првите две видео-игри, во фокусот е планината како доминантен хронотоп, а во последната видео-игра, тоа е водата, како и буквалното и симболичното подземје. Она што е заедничко за сите три игри, е обидот на човекот да доминира и да ја „скроти“ природата и да го претвори тоа во своја корист.

Ако предвид се земе дека сите три видео-игри на некаков начин ја третираат и темата за смртта, тогаш главната хипотеза која ќе се истражува, гласи дека *физичкиот процес на искачувањето на планината и на пропаѓањето во буквалното подземје, може да се карактеризира како анабазично движење во просторот, но тоа истовремено може да се карактеризира и како катабазично искуство на симболичко умирање. Ќе се користат методите на докажување и побивање.*

Заклучокот на истражувањето треба да покаже дека не само во светот на „стварноста“, туку и во виртуелниот свет, кога темата тоа го дозволува, доаѓа до обид човекот да доминира над природата, односно, антропоцентризмот ја пренебрегнува силата на природата и создава погрешна идеја за превласта што човекот сака да ја има врз неа.

Клучни зборови: анабазично, катабазично, човек vs. природа, хронотоп, планина, подземје

Session IV / Четврта сесија:
**Ecofolkloristics and esopedagogy / Екофолклористика и
екопедагогија**

(chair: Kristina Dimovska / модератор Кристина Димовска)

Анџела Грубер Ташковска

Гете институт, Скопје, Македонија

Недостаток на емпатија во примерите со Градбената жртва во македонскиот фолклор

Во македонскиот фолклорен наратив (легенди, песни и сл.) постојат неколку примери во кои се раскажува за Градбената жртва. Благодарение на тие материјали можеме да извршиме преиспитување на културните обрасци кои имаат влијание и денес. Во овие примери воопшто не се преиспитува потребата да се изврши крволочниот чин на жртвување на сопствената сопруга или млади девојки, момци и мали деца, и тоа не се признава како злосторство или грев. Чинот се врши по секоја цена и се претставува како единствениот начин успешно да се заврши градбата.

Клучни зборови: градбена жртва, емпатија, доминација

Ели Луческа

Институт за старословенска култура, Прилеп, Македонија

Светителските средби со животните – исконско единство со природата

Топосот на светителски средби со животните (сверовите) зазема посебно место во средновековната хагиографија. Неговите зачетоци би требало да се побараат во IV и V век во тесна врска со херојските, аскетски подвизи на светителите-анахорети во египетската пустина, кои биле во постојани контакти со дивите сверови, а честопати и придружувани од нив. Примерите на светителите, првостепено на пустиножителите, ова сликовито го потврдуваат во нивните, не само официјални хагиографии, туку и во т.н. фолклорни хагиографии каде, со ретки исклучоци, дивите сверови, речиси секогаш, им се „скротуваат“, „умилкуваат“, „не им наштетуваат“, „не ги допираат“ и сл. Религискиот контекст на оваа релација ќе го истражиме преку интеракционистичкиот пристап на културната екологија при што ќе се обидеме да докажеме дека воспоставувањето на хармонијата помеѓу светиите и сверовите, односно создавањето на „еко-космосот“ на светиот пустиник се базира, пред сè, на интуитивниот нагон за воспоставување ред, добрина, емпатија (еко-свест), како во поглед на сопствената духовна состојба, така и во поглед на природната околина и живиот свет во неа, не запоставувајќи ги притоа и методите на алегориската филозофија. На тој начин, светиот пустиник претставува еден од најдобрите примери за човекот какво треба да биде прилагодувањето во неговиот хабитат (или, во најмала рака да го потсети на едемскиот рај) и како треба да биде во хармонија со себе, која понатаму сосема спонтано и природно се шири врз непосредната околина и донесува взаемна љубов и радост на битисувањето во овој и оној свет преку исконското единство со природата.

Клучни зборови: светител-анахорет (светител-пустиник), животни/сверови, екокултура, хармонија.

Лени Фрчкоска

Универзитет Св. Кирил и Методиј, Скопје (докторанд на УКИМ во Скопје)

Просторот вон регулацијата како простор за развој на женската еманципација во фолклорот

Презентазијата ќе биде фокусирана на женските ликови од наративниот фолклор кои се субверзивни по однос на партијархалниот систем и улогите кои им ги наметнува и со кои ги ограничува. Самовилите, како и нивната релација со хебрејската божица Лилит, ќе го претставуваат самиот фокус на анализата, согледано како силна критика на андроцентризмот и поврзување со екофеминизмот.

Посебно внимание ќе обрнам на просторот вон регулацијата (шумата) како простор каде овие ликови се создаваат, кристализираат, како простор на слобода во која се формирани и од чија енергија ја црпат нивната субверзивна енергија со која влијаат на системот на регулација во кој се присилно внесени и каде се онеправедени.

Лиминалноста (на водата) е она што го поттикнало изразувањето вон бинарното (Аканша Синг 2022), а крајбрежјето е извор на културна трансмисија, но и место на анксиозност поради страв од инвазија (од различност/ Другост м.з.) (Џејсон Марк Харис 2009).

Ќе анализирам неколку сказочни примери од македонскиот фолклор, каде како таков не-бинарен лиминален простор се појавуваат шумата, далечните езерски брегови или етерот каде полетува Лилит кога го отфрла системот кој ја онеправдува. Просторот вон границите на регулираниот систем станува простор каде може да се тематизираат и проблематизираат современи табуа како отворената сексуалност на жената, сексуалното насилство, бракот под принуда и сл. односно погенерално - партијархална перспектива за позицијата на жената и на мажот. Просторот вон регулираното дава основа за субверзивно поставување во однос на козервативните партијархални вредности

Клучни зборови: Регулација, субверзија, партијархат, педагогија, еманципација

Трајче Стојанов

Универзитет Гоце Делчев, Штип, Македонија

Стоицизмот и Пол Фреир како темели на една современа Екопедагогија

Екопедагогијата е теориски пристап во образованието кој се обидува да го комбинира најважното барање на денешната епоха - еколошката одржливост - со социјалната правда. Оттука, таа ја нагласува важноста од развивање на критичка свест и чувство на одговорност кон природната средина и општеството.

На прв поглед ниту бразилскиот теоретичар Пол Фреир, а уште помалку античкиот Стоицизам имаат врска со екопедагогијата како современа теорија и пракса. Се разбира, Фреир никаде не го употребува овој поим, а секако ниту стоицизмот, но и и обете можат да бидат од полза при дефинирање на една современа екопедагошка теорија и пракса. Секако дека екопедагогијата има директна релација со идеите на Пол Фреир и дека е можеби и директен резултат на неговата критичка педагогија. Во комбинација со античките идеи на Стоицизмот, тие можат да бидат сосема солидна концептуална рамка за промислување на актуелните состојби од екопедагошка перспектива.

Во овој труд ќе се обидеме да ги понудиме и Пол Фреир и Стоицизмот како една можна теориска основа на екопедагогијата за одговор на современите образовни предизвици. Од една страна критичката педагогија на Пауло Фреир, кој ја нагласува важноста на образованието како алатка за ослободување и општествени промени, и од друга страна, стоицизмот како философија која ја потенцира важноста да се живее во хармонија со природата и да се развие чувство на одвоеност од материјалните добра, можат да придонесат многу за современата екопедагогија, токму преку тоа охрабрување на поединците да развијат подлабока врска со природата и да го разберат влијанието на нивните постапки врз животната средина.

Клучни зборови: екопедагогија, Пол Фреир, стоицизам, одржливост, критички граѓанин, глобален граѓанин, еколошка писменост

Session V / Петта сесија:

Ecocriticism and History / Екокритика и историја

(chair: Sani Sardelić / модератор: Сани Сарделиќ)

Hrvoje Petrić

University of Zagreb, Croatia

Forests in the coastal part of the Habsburg Military Frontier in the 18th and 19th centuries

This paper deals with the deforestation of the coastal Military Frontier in the 18th and 19th centuries, and the reforestation attempts in the second half of the 19th century. In that period, the process of quickened deforestation was influenced by the pressure that local residents and the Habsburg authorities have put on the forest, as well as the harsh environmental. The second half of the 19th century marks the beginning of organized reforestation.

Keywords: deforestation, reforestation, Military Frontier

Ivanka Buzov*, Anita Lunić, Darija Ivošević***,**

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu* Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu** Odsjek za sociologiju Sveučilišta u Zadru/ Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu***

Partnerstvo kao poželjan oblik odnosa čovjeka i prirode - Kriička analiza socijalne ekologije Murraya Bookchina

U radu analiziramo teze o odnosu čovjeka i prirode koje nalazimo u djelu Murrayja Bookchina (*Toward an Ecological Society*, 1980; *The Ecology of Freedom*, 1982; *Remaking Society*, 1989; *The Philosophy of Social Ecology*, 1990; *Ecology and Revolutionary Thought*, 1965). U tom kontekstu ističe se njegova rasprava o potrebi afirmacije partnerstva između čovjeka i prirode, koju u svojim brojnim studijama implicitno i eksplicitno zagovara. Osim što je i svoju kritičku teoriju socijalne ekologije zasnovao na antropološkoj analizi pojave i postojanja društvene hijerarhije i dominacije, kod projekcije njegova koncepta ekološkog društva naglašava nužnost socijalizacije s prirodom i nadvaladanje desktruktivnog antropocentrizma.

Ovaj proces smješta unutar postizanja „ekologije slobode“ koju kontekstualizira i u raspravi o perspektivama preobrazbe društva (*remaking society*). U tom smislu i svoju kritičku teoriju socijalne ekologija smatra svojevrsnom rekonstruktivnom antropologijom kojom trasira puteve ka zdravoj i održivoj budućnosti (društvu). Cilj ovog rada je izložiti konceptualni okvir autorove pozicije, s posebnim naglaskom na *ekologiju slobode*, i ispitati autorovu argumentaciju uvažavajući njenu dosadašnju kritičku recepciju.

Ključne riječi: Murray Bookchin, ekologija slobode, ekološko društvo, partnerstvo čovjeka i prirode, socijalna ekologija

Branislav Oblučar

Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Politika iz zraka, šume i vode – ekokritičko čitanje romana Brod za Issu Roberta Perišića

Robert Perišić's eco-fictional novel *A Cat at the End of the World* (2022) is an excellent example of still developing genre in Croatian literature. Defined by its publisher as eco-history, it tells the story about Greek colonization of the Adriatic island Issa (Vis) in the 4th century BC. It is centered around the boy Kalija and his animal companions – cat Miu and donkey Mikro, and narrated by the Wind. In my presentation I want to discuss the following topics regarding the novel: communion of species; the idea of nature as opposed to polis and figured as a mother; ethics of care; environmental imagination; narration and temporal sense of scale.

Keywords: eco-fiction, Croatian contemporary novel, ecocriticism, nature, care

Јасмина Мојсиева Гушева

Институт за македонска литература, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје,
Македонија

Животните во македонската поезија толкувани од екокритичка перспектива

Во втората половина на минатиот век се случи своевиден теориски пресврт во проучувањето на литературата со вметнувањето на еко-критиката како значајна дисциплина која ги испитува различните начини на кои литературата ја третира темата на природа. Во рамките на овие проучувања се истакнува и пресвртот во анализирањето на претставите на животните во поезијата кое се движи во насока од алегорично кон експлицитно претставување на животинскиот свет, во кое доминира свесноста за неговата посебност, но и поврзаност со човекот и животната средина.

Значајното присуство на светот на животните во македонската поезија е забележано во насловите и содржината на низа антологиски поетски избори како: „Црниот бик на летото“ (1963) од Влада Урошевиќ; „Црниот славеј“ (1979) од Душко Наневски; „Арката на Ное“ (поезија и animalia) (2019) на Иван Џепаровски; потоа хаику списанието „Мравка“ (2003-2008) и др. Овие материјали ќе бидат основата врз која ќе се спроведе анализата за застапеноста и толкувањето на животинскиот свет во македонската поезија која може да се подели во две основни категории: на поезија која е свесно напишана како еко-поезија и на поезија која може да се доведе во врска со екопоетиката иако не е првично замислена како таква.

Како заклучни согледби од истражувањето ќе се анализира и влијанието на екоактивизмот и зелените политики врз преосмислувањето на претставите и третманот на животните во современата македонска поезија.

Клучни зборови: еко-критика, еко-поетика, македонска поезија, животни

Ante Batistić

Faculty of Philosophy and Social Sciences in Zagreb, Croatia

A Short Ecohistorical Contribution: Ecological Movement in the Socialist Republic of Croatia from 1979 to 1990

The paper deals with environmental issues and the environmental movement in the territory of the Socialist Republic of Croatia, and part of the whole of Yugoslavia, in the period from 1979. to 1990. By analyzing archival material, periodicals and available literature, it seeks to present environmental problems, social trends and the reasons for the emergence of the environmental movement in Croatia. In addition, the paper presents the chronology of ecological thoughts in Croatia in this period, which is crucial in establishing ecology in the context of the development of civil society and the emergence of "new social movements". The paper presents numerous conclusions that create an image „from above“ and „from below“, thus sending a complete anthropological picture of the perception of environmental problems from the eyes of individuals and ordinary people and the state and its institutions in the analyzed period. To sum up, the ecological movement in the Socialist Republic of Croatia from 1979 to 1990 was an essential period in the history of environmental activism in this region. The movement helped raise awareness of environmental issues and promoted more sustainable development policies, and it was an important part of the broader social and political changes taking place in Yugoslavia during this period.

Keywords: Ecological movement, new social movements, civil society, Yugoslavia, Croatia, 1979-1990, communism, democracy, ecology, environment, energy, protest

Session VI / Шеста сесија:

Ecocinema and Ecoart

(chair: Marija Geiger Zeman)

Grażyna Gajewska

Adam Mickiewicz University, Poland

Between Social Injustice / Poverty and Environmental Injustice. Film Representations of the Problem

The purpose of the speech is to analyze the mutual determinants of the ecological and social crisis. The starting point is the concept of 'wasted lives' by sociologist Zygmunt Bauman and the concept of 'expulsions' proposed by Saskia Sassen, referring both to activities destroying specific areas and the communities inhabiting them. This frame includes films showing various scenarios of a dystopian future in which individual characters or entire groups have been consumed and expelled by the aggressive Anthropocene/Capitalocene/ and doomed to live in the dustbin of contemporary civilization. The lecture focuses on the science fiction films (especially feature ones, showing dystopian and post-apocalyptic worlds), and metaphorical-symbolic productions about social injustice and environmental injustice. We will take a closer look at the production of *Beasts of the Southern Wild* directed by Benh Zeitlin. The author of the lecture wants to look at the reality and at the same time the symbolism of the film wall/dam; communities living on both sides of it (the wealthy part of the city versus the poor inhabitants of the swamps), relationships between nature and culture, or rather (in posthumanist terms it is written as one word – naturecultures); methods and consequences of the exclusion and expulsion of human and non-human beings by the mechanisms of late capitalism.

Keywords: ecopathy, wasted lives, expulsions, social injustice, environmental injustice, ecofiction, ecocriticism

Iva Leković

University of Arts Belgrade, Serbia

Environmental Concerns in Selcen Ergun's film *Snow and the Bear*

In a debut feature by a Turkish director Selcen Ergun, *Snow and the Bear* (*Kar ve Ayı*), the director tells a story about a young nurse who comes to a small village to complete her assignment. During her stay there she meets with people, local customs and the natural environment that, in itself, functions as the carrier of the narrative of the film. Although the base of the forthcoming plot of the film is a story about a crime, this film addresses questions that tackle deep into the relation of humans toward the environment. Due to the fact that it depicts also traits of the human character and of different ethnographical elements, the film is suitable for analysis in the ecoanthropological context. In such a sense, the film interpretation will focus on issues such as the use of the represented environment as a storytelling asset, the nature of the crime and crime(s) of humans toward nature, the dependence of people on their environment as well as its relation to the traditional rituals and habits. The aim of the analysis is to show that this film reveals ecological consciousness at the same time maps some of the aspects of ecoanthropology, thereby contributing to the definition of the term.

Keywords: Selcen Ergun, *Snow and the Bear*, eco-consciousness on film, ecoanthropology

Jadra Ryle

Independent researcher, United Kingdom

Flowers of the Earth: Fluidity and Ecofeminism in Hilma af Klint's Watercolours

This paper explores fluidity and gender politics in abstract watercolour paintings of a Swedish modernist artist Hilma af Klint. It investigates relation of her explorations of nature, abstract aesthetics, esotericism and gender politics. For the last two decades of her life, af Klint painted exclusively in watercolour. As this paper shows, these paintings contribute to our understanding of the way af Klint ties her understanding of gender to the natural world through her vision of the fluid and invisible.

Particularly af Klint was concerned with the relation of nature, aesthetics, gender and spiritualism. An experienced botanical and zoological illustrator, she was well aware of popular publications on nature and art and her library was filled with books on plants and nature, as well as with spiritualist literature. Yet her art also rejected the patriarchy of Nordic romanticism. Of particular importance is Darwin's theory of evolution which fascinated artists and intellectuals from the beginning of the century. Evolution, as a process of progression whose development is imperceptible served as inspiration for many esoteric teachings. The theory of evolution offered an insight into dynamic forces of the universe, and even our bodies, as processes which take place beyond our perception. A parallel notion of evolution in the esoteric writings of Helena Blavatsky and Rudolf Steiner served af Klint as a starting point in her own aesthetic innovations. Channelling the scientific overturning of the visible, esoteric ideas of the time challenged establishment values, and theorised utopian political rearrangements of social life. These movements served af Klint as a model both for her own ecofeminism, and her fluid gendered aesthetics. As such, this paper claim that her watercolours challenged patriarchal structures embedded in Romantic representation of nature and scientific botanical illustrations. Af Klint's fluid nature sought to envision new ecofeminist futures.

Keywords: abstraction, fluidity, ecofeminism, modernism, gender

Leopold Rupnik

Independent researcher, Croatia

**Queer and the Production of Otherness in Traditional Slaughter in Denis Butorac's
*Homesick***

This presentation will criticize the practice of traditional slaughter in Slavonia and discuss how this practice affects the participants of the slaughter and their status as the Other within the ritual. The presentation is based on a series of photographs by Denis Butorac under the name Homesick, in which the author documents his experience of slaughter and questions his own role in the process. On the basis of Butorac's photographs, the selected motifs and aesthetic choices in the design of the work are analyzed. Furthermore, the presentation will give an insight into the experiences of queer storytellers from Slavonia who, based on their involvement in the slaughter process, will talk about the process of becoming the Other within the family hierarchy and community and about (queer) solidarity with non-human animals.

Keywords: queer, non-human animals, Other, photography, Slavonia, slaughter

Session VII / Седма сесија:

Worlds-More-than-Humans: Animals, Plants and Extraterrestrials

(chair: Jadra Ryle)

Koraljka Meštrović

Independent researcher, Croatia

Bugs in Space: Why Human Beings Perceive Extraterrestrials as Pests?

Based on film examples, the paper analyses forms in which humans perceive extraterrestrials. Humans attribute to aliens anthropomorphic as well as zoomorphic biological and visual characteristics, insects being the most represented species. The paper argues humanocentric view of the Universe. It examines the reasons behind seeing entomomorphic extraterrestrials as hostile and dangerous. It also compares social and political systems and structures between human species and entomoid aliens.

Keywords: film, insects, entomomorphic, extraterrestrial, aliens

Marija Geiger Zeman*, Martina Topic, Gabrielle Round***,**

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia* Leeds Beckett University, United Kingdom** Leeds Beckett University, United Kingdom ***

Becoming a Vegan: Understanding Vegan Identities and Vegan Biographies

Although it originated in the 19th century, veganism achieved its greater public visibility and popularity in the first decades of the 21st century (Lee Wrenn 2021). *The Economist* declared 2019 as “year veganism goes mainstream” (Parker 2018 cited in Sexton, Garnett & Lorimer 2022, p. 605). This increased media visibility of veganism and celebrities who practice it, as well as the greater market offer of vegan products in the markets of the Global West, does not mean that veganism has become a mainstream phenomenon and that the oppressive practices of mass breeding, killing and abuse of animals have disappeared. Veganism as an ethical philosophy, political and everyday practice is based on the idea of "fundamentally reimagine and remodel humanity's material relationship with food, the environment, and other animals" (Lee Wrenn 2021). Wright (2015) affirms a new approach to research and analysis of veganism, which seeks to gain a more complete understanding of it, more precisely veganism is approached as an important identity category and practice. The work focuses on vegan identities and vegan biographies (Stephens Griffin 2017) of women who practicing veganism in United Kingdom and Republic of Croatia who participated in the bilateral international project *Women and Veganism* (Leeds Beckett University and Institute of Social Sciences Ivo Pilar/Zagreb) conducted in February and March 2023. Presentation will be focused on: 1) socio-demographic characteristics of the UK and Croatian samples (age, education, class, political orientation); 2) the first results of the study related to questions of personal definition of veganism, reasons of becoming a vegan, process of becoming a vegan and new dimension of personal and social identity.

Keywords: veganism, vegan biography, vegan identity, women, qualitative methodology, United Kingdom, Croatia

Sani Sardelić

Korčula Town Museum, Croatia

The Space between Plants and People

Multi-year field research is aimed at collecting data on the traditional diet of the inhabitants of the islands of Korčula and Mljet, and the Pelješac peninsula as a selected sample for the study of the Mediterranean diet. The research was carried out within the program of the Korčula Town Museum and the association Grey area – space for contemporary and media art. The emphasis is on wild edible herbs. The results indicate the relative preservation of generationally inherited knowledge. Although most good connoisseurs of wild species of edible plants are of an older age, the recent pandemic crisis and increasingly strong ecological awareness encourage the reevaluation of these agrarian gastronomic skills among the younger population as well. The dietary practices of previous generations are recognized as worthy of attention even in modern times. The researched skill of recognizing and using herbs known collectively as mišanca, gruda or parapač indicates the narrator's high awareness of the importance and (in)availability of healthy food for everyone. Furthermore, the connection between man and space in the case of foraging - picking wild plants from the immediate environment opens fundamental issues of biodiversity, ecological purity, water, and air quality, access to resources, self-sustainability, preservation of the environment, and rural cultural landscape, greener tourism, freedom of movement and ultimately, unencumbered enjoyment of time and space.

Keywords: wild plants, food, skills, Mediterranean, environment

Goran Đurđević*, Suzana Marjanić**

Beiwai College at Beijing Foreign Studies University (BFSU), China* Institute of
Ethnology and Folklore Research, Zagreb, Croatia**

Eco/feminism and Climate Change, the Anthropocene, the Capitalocene, or On Livestock Farming Being One of the Biggest Factors in Greenhouse Gas Emissions

The authors have been discussing about link between ecofeminism, ecoanthropology and climate changes. The first part of the lecture has been dedicated to development of ecofeminism since 1970ties, then different aspect of ecofeminisms (in plural) and case studies of ecofeminist movements (Chipko in India, Green Belt in Kenya) and villages (Zemlja za nas/Earth for us and Gea Viva). The potential solutions for global climate changes could be in two different: a) ecofeminist communities as new type of organizations and b) Capitalocene including livestock farming as source for the climate changes.

Thanks to the Animal Friends association, two eco-brochures published in Croatia speak about the fact, not reported by the media, that animal husbandry is one of the biggest factors in greenhouse gas emissions: the eco-brochure *The Livestock Industry and the Climate – EU Makes Bad Worse* (Swedish Left Party, GUE/NGL, European Parliament, 2008 – report by Swedish member of the European Parliament Jens Holm and journalist Toivo Jokkala) and the eco-brochure *Food and Ecology* (2016) by Anamarija Helena Milardović). In the foreword to the report *The Livestock Industry and the Climate – EU Makes Bad Worse*, Jens Holm states that according to the UN's Food and Agriculture Organization (FAO), the livestock and meat industry causes 18% of all emissions of gases responsible for the greenhouse effect. This is more than the pollution caused by the world's transport sector. Therefore, a change in our eating habits can make a significant contribution to the necessary reduction of harmful emissions. Although the keyword of Naomi Klein's book *This Changes Everything. Capitalism vs. The climate* (2014) is extractivism, an economic problem that some political scientists refer to as the term that once described economies based on the continuous extraction of raw materials from the e/Earth (usually for export to traditional colonial powers, where “value” was then added), the theorist, unfortunately, does not mention the meat industry nor animal husbandry as an important source of global warming.

Keywords: ecofeminism, ecoanthropology, climate changes, the livestock industry

Session VIII / Осма сесија:
Econarratives and narration
(chair: Leopold Rupnik)

Zhilong Yan, Aixin Zhang

Shanghai Theatre Academy, China

Totemism, Religion and Mental Illness: The Ancient Wisdom to Improve Modern Neuropathology

Recent research suggests that certain aspects of modern commercial and social cultures may contribute to the development of neuro-functional disorders and cultural sedatives that can numb human minds. As a response to these issues, some scholars have proposed establishing a new discipline called "Totemic Neuropathology". This paper will examine Totemism, an ancient religious heterodoxy, and how it manifests in specific states of human psychological consciousness. By leveraging this understanding, the authors aim to foster meaningful dialogue and exchange of wisdom between religion and psychiatry. Ultimately, this approach may help address the negative impacts of personality pathology and the loss of meaning in modern life.

Keywords: Totemism, Neuropathology

Emilija Apostolova Čalovska

Institute of Folklore „Marko Cepenkov“, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje, North Macedonia

Building Materials and Construction Techniques of the 19th Century Revival Religious Architecture in Macedonia: from Nature and towards It

This paper presents an overview of the building materials and construction systems used by the master-builders for the construction of the vast number of Revival sacral buildings, as well as the concept of a minimal ecological footprint, i.e. the complete reversibility of the Revival architecture, which arises precisely from the nature of the used materials and techniques. Namely, the Revival churches, as well as the residential and vernacular architecture from the same period, were built with the most easily available material that was abundant in the immediate surroundings: stone, wood, reed, lime, earth. The master-builders knew these materials well, processed and applied them with incredibly intuitive logic and sense, on the one hand for their constructive properties, on the other for the harmony and aesthetics in the architectural expression that the use of the appropriate materials makes possible. With the skill derived from the centuries-long development of profane architecture, which is essentially based on combined massive masonry and wooden-frame techniques, the master-builders of the Revival churches will produce an incredible wealth of structural and decorative elements out of wood. Wood is a material that was traditionally underestimated in the monumental architecture of past eras, where it was reduced to an auxiliary means in the massive masonry construction system. However, in this new, different treatment of wood by the Revival architects and masterbuilders, the tendency to draw experiences from the local building tradition is confirmed once again, not only in relation to the monumental buildings, but also from other spheres of architectural practice, such as the residential and vernacular architecture.

Keywords: architecture, framework, wooden constructions, reversibility.

Uroš Đurković

Institut za srpsku kulturu Priština – Leposavić (Srbija)

Ecoanthropology of Travel Writing and The Promise of Beauty: Rastko Petrović's *Africa*

The travelogue *Africa* (1930) by Rastko Petrović (1898-1949) is one of the most famous works of its kind in Serbian literature, and has already received significant attention in academic reception, particularly in relation to imagology. However, this paper will highlight some of its previously underemphasized features, especially in the context of postcolonial ecocriticism, literary geography, and ecoanthropology, as a meeting point between sociocultural anthropology and environmental humanities. The encounter between continents, or completely different cultures, is valuable for understanding Petrović's work, but it will also be demonstrated how the horizon of nature has exceptional significance for the entirety of the travelogue, as well as for the rest of the author's oeuvre. The details of cultural transfer in Petrović's work are especially valuable, as they demonstrate how his European education, along with numerous references from art history and the local environment, are reflected in his descriptions of African landscapes. The cult of primordality and the aspiration towards the primitive, pristine, ancient, along with great intellectual curiosity and openness to the unknown, are crucial incentives for Petrović's adventurous endeavor, whose anthropological travelogue opens up to the *promise of beauty* – the belief in "the endless beauty of what is yet to come, to come with much joy and much suffering." (Петровић 2022: 336). This reading will be realized within these coordinates.

Keywords: Africa, Rastko Petrović, Serbian literature, travelogue, ecocriticism, ecoanthropology, literary geography

Lidija Stojanović

Institute of Folklore "Marko Cepenkov", Skopje, Macedonia

Ecoanthropology and Folkloristics

The presentation focuses on the intertwining between ecoanthropology and folkloristics, to view how local traditions reveal the human/environment relationship. Based on religious concepts, beliefs and worldviews, livelihoods and practices, knowledge bases, and norms and institutions, customs and rituals, I would like to demonstrate how local traditions and communities reflect and experience the innermost harmonious interaction with nature in the context of geographical predispositions. How they understand and interpret their cultural landscape, and which practical actions have been established in life- and calendar cycle. In fact, folklore is intuitively ecological (Honko, 1959, 1998, Kamppinen 2014, Šmitek 2019, etc.). On the other hand, modern urban life conceptualizes new spiritual traditions and the *natureculture* concept. In conclusion, how both the archaic and modern traditions can help the ontological turn in overcoming the contemporary androcentric habitus.

Keywords: folklore, multispecies ethnography, ecopsychology, ecological anthropology, ecoethnology, ontological turn

Alphabetical list of participants / Список на учесници:

1. Apostolova Čalovska, Emilija, Institute of Folklore „Marko Cepenkov“, Skopje, (Macedonia) apostolova_ema@yahoo.com
2. Bartosch, David, BNU Zhuhai (China): david.bartosch@bnu.edu.cn
3. Baskar, Bojan, University of Ljubljana (Slovenia): bojan.baskar@ff.uni-lj.si
4. Batistić Ante, Faculty of Philosophy and Social Sciences in Zagreb, International Relations and Diplomacy – Libertas International University in Zagreb (Croatia), antebatistic7@gmail.com
5. Buzov, Ivanka, University of Split (Croatia): ibuzov@ffst.hr
6. Dimovska, Kristina, Institute of Folklore „Marko Cepenkov“, Skopje (Macedonia), amato.maya@gmail.com
7. Donev, Dejan, Faculty of Philosophy, Skopje (Macedonia), donevdejan@fzf.ukim.edu.mk
8. Džeparoski, Ivan, Faculty of Philosophy, Skopje (Macedonia), idjeparoski@gmail.com
9. Đurđević, Goran, Beiwai College at Beijing Foreign Studies University (BFSU), China, goran.djurdjevich@gmail.com
10. Đurković, Uroš, Institute for Serbian Culture Pristina, Laposavic (Serbia), uros.durkovic@gmail.com
11. Filipović, Andrija, Faculty of Media and Communications (Serbia), andrija.filipovic@fmk.edu.rs
12. Frčkoska, Leni, PhD candidate at Philological Faculty, Skopje, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia), lenifrckoska@hotmail.com
13. Gajewska, Grażyna, Adam Mickiewicz University (Poland): gajewska@amu.edu.pl
14. Geiger Zeman, Marija, Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb (Croatia), marija.geigerzeman@pilar.hr
15. Gruber Taškowska, Andžela, Goethe Institut, Skopje (Macedonia), andjelagruber@yahoo.com
16. Ivošević, Darija, University of Split (Croatia), darija.ivošević@gmail.com
17. Kluskiewicz, Monika, The Adam Mickiewicz University in Poznan (MA Student), (Poland): kluskiewicz.monika@gmail.com
18. Leković, Iva, University of Arts Belgrade (Serbia), ivalekovic@gmail.com
19. Lunić, Anita, University of Split (Croatia): alunic@ffst.hr
20. Lučeska, Eli, Institute for Old Slovenic culture, Prilep (Macedonia), eli.lucheska@isk.edu.mk
21. Marjanić, Suzana, Institute of Ethnology and Folklore Research, Zagreb (Croatia), suzana@ief.hr
22. Meštrović, Koraljka, independent researcher (Croatia): koraljkamestrovic@yahoo.com
23. Miljovska, Tatjana, independent researcher, (Macedonia), miljovskatatjana@gmail.com
24. Mojsieva Guševa, Jasmina, Institute of Macedonian Literature, Skopje (Macedonia), Jasminamg@gmail.com

25. Nikolić, Ivana, University of Zadar (Croatia), ivananikolic815@gmail.com
26. Oblučar, Branislav, University of Zagreb, (Croatia), boblucar@ffzg.hr
27. Petrić, Hrvoje, University of Zagreb, (Croatia), hpetric@ffzg.hr
28. Ristovska Piličkova, Jasminka, Institute of Folklore „Marko Cepenkov“, Skopje (Macedonia), jpristovska@yahoo.com
29. Round, Gabrielle, Leeds Beckett University (UK): G.Round@leedsbeckett.ac.uk
30. Rupnik, Leopold, independent researcher, (Croatia), leopoldrupnik.ffzg@gmail.com
31. Ryle, Jadra, independent researcher (United Kingdom), jadra.ryle@gmail.com
32. Sardelić, Sani Korčula Town Museum (Croatia): sani.curator27@gmail.com 33. Stojanov, Trajče, University Goce Delčev, Štip (Macedonia), : traice.stojanov@ugd.edu.mk
34. Stojanović, Lidija, Institute of Folklore „Marko Cepenkov“, Skopje (Macedonia), lidijast@ukim.edu.mk
35. Topić, Martina, Leeds Beckett University, London, (United Kingdom), M.Topic@leedsbeckett.ac.uk 36. Vinković, Matija, Croatian Catholic University, Zagreb (Croatia): matijav9988@gmail.com
37. Wesołowska, Elżbieta, Adam Mickiewicz University (Poland): elzbieta.wesolowska@amu.edu.pl
38. Zhilong Yan, Shanghai Theatre Academy, (China): zhinong_zn@126.com
39. Zhang, Aixin, Shanghai Theatre Academy, (China): aixin1.zhang.art@outlook.com